

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 grudnia 2014 roku - nr (...)119-D - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że A. P. jako pracownik płatnika składek B. J. (1) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 16 czerwca 2014 roku. W uzasadnieniu decyzji ZUS podniósł, że A. P. po krótkim okresie zatrudnienia - od dnia 9 września 2014 roku - stała się niezdolna do pracy z powodu choroby przypadającej w okresie ciąży. W toku postępowania kontrolnego ZUS ustalił, że z treści umowy o pracę z dnia 16 czerwca 2014 roku wynika, że A. P. została zatrudniona na czas określony do dnia 31 grudnia 2014 roku na stanowisku kierownika do spraw inwestycyjnych w wynagrodzeniem 8.500,00 zł brutto. Nie został sporządzony pisemny zakres jej obowiązków. Przed zatrudnieniem u B. J. (1) wynagrodzenie wnioskodawczyni u poprzedniego płatnika składek odpowiadało wysokości minimalnego wynagrodzenia. Od dnia 16 czerwca 2014 roku została jednak zgłoszona do ubezpieczeń od znacznie wyższych podstaw. Zdaniem ZUS brak jest dowodów potwierdzających rzeczywiste wykonywanie pracy przez A. P.. Istniejąca dokumentacja została zaś sporządzona tylko na potrzeby uwiarygodnienia nieistniejącego stosunku pracy. Zdaniem ZUS umowa o pracę została sporządzona dla pozorów, a zgłoszenie do ubezpieczeń miało charakter fikcyjny i nie było potrzeby gospodarczej zatrudnienia wnioskodawczyni, tym bardziej, że podczas jej nieobecności powierzone jej rzekomo obowiązki, ponownie wykonuje B. J. (1).

/decyzja – k. 66 - 69 akt ZUS/

Odwołanie od ww. decyzji w dniu 19 stycznia 2015 roku złożył pełnomocnik A. P., podnosząc że zawarcie umowy o pracę w dniu 16 czerwca 2014 roku nie było czynnością pozorną, ponieważ wnioskodawczyni rzeczywiście świadczyła pracę w miejscu i czasie wskazanym przez pracodawcę, pod jego kierownictwem i w zamian za to otrzymywała wynagrodzenie. Jak podniósł pełnomocnik, nie stanowi przesłanki pozwalającej na uznanie umowy o pracę za pozorną świadomość ciąży ani też cel zawarcia tej umowy w postaci uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji, poprzez ustalenie, że A. P. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu.

/odwołanie - k. 2 - 7, pismo procesowe - k. 48/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał argumentację przedstawioną w zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie – k. 49 -51/

Zainteresowany B. J. (1) przyłączył się do stanowiska odwołującej.

/stanowisko zainteresowanego – e-protokół z dnia 16 listopada 2016 roku - 00:01:35 - 00:03:07/

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie. Pełnomocnik wnioskodawczyni poparł odwołanie i wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, tj. wg stawki obowiązującej dla spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, składając zestawienie kosztów.

/stanowiska stron – e-protokół z dnia 26 października 2016 roku - 00:18:10 - 00:27:06 – płyta k.221/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 16 czerwca 2014 roku A. P. podpisała z B. J. (1) prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) umowę o pracę na czas określony, tj. do dnia 31 grudnia 2014 roku. Zgodnie z umową wnioskodawczyni miała świadczyć pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku „kierownika do spraw inwestycyjnych” za wynagrodzeniem w wysokości 8.500,00 zł brutto miesięcznie. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano R., ulicę (...).

/okoliczności bezsporne, a nadto: umowa o pracę - k. 1 część B akt osobowych - koperta - k. 89/

Zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na stanowisku „kierownika do spraw inwestycyjnych” zostało wnioskodawczyni wystawione w dniu 12 czerwca 2014 roku.

/okoliczność bezsporna - zaświadczenie - k. 3 akt osobowych - koperta - k. 89/

W chwili zatrudnienia wnioskodawczyni była w 4-5 miesiącu ciąży.

/okoliczność bezsporna, a nadto zeznania wnioskodawczyni - e-protokół z dnia 26 października 2016 roku - 00:06:27 - 00:11:51 – płyta k.221 w zw. z e-protokół z dnia 16 listopada 2015 roku - 00:23:19 - 00:25:08 - płyta - k. 84; dokumentacja medyczna - koperta - k. 60 i 72/

Data 16 czerwca 2014 roku opatrzona jest również karta szkolenia wstępnego w dziedzinie (...).

/okoliczności bezsporne, a nadto: karta szkolenia BHP - k. 2 część B akt osobowych - koperta - k. 89/

Wnioskodawczyni nie otrzymała pisemnego zakresu obowiązków.

/okoliczność bezsporna, a nadto: zeznania wnioskodawczyni - e-protokół z dnia 26 października 2016 roku - 00:06:27 - 00:11:51 – płyta k. 221 w zw. z e-protokół z dnia 16 listopada 2015 roku - 00:03:07 - 00:25:08 - płyta - k. 84/

B. J. (1) w dniu 18 czerwca 2014 roku zgłosił A. P. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego od dnia 16 czerwca 2014 roku.

/okoliczność bezsporna, a nadto: zgłoszenie - k. 56 akt ZUS/

Jako podstawę wymiaru opłacanych składek B. J. (1) wskazał wynagrodzenie zasadnicze A. P. w wysokości: 4250,00 zł za czerwiec 2014 r., 8.500,00 zł za lipiec i sierpień 2014 r. i 2266,74 zł za wrzesień 2014 r.

/okoliczność bezsporna, a nadto: dane - k. 54 akt ZUS/

Za okres od dnia 9 września 2014 roku do 11 października 2014 roku B. J. (1) jako płatnik składek wykazał wypłatę wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy.

/okoliczność bezsporna, a nadto: raport - k. 53 akt ZUS/

Od dnia 12 października 2014 roku wnioskodawczyni wystąpiła z roszczeniem o wypłatę zasiłku chorobowego, a od dnia 18 listopada 2014 o wypłatę zasiłku macierzyńskiego.

/okoliczności bezsporne/

A. P. posiada wcześniejszy okres podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia jako pracownik biurowy u płatnika składek PPHU (...) P. L. od dnia 1 października 2006 roku do 15 czerwca 2014 roku, gdzie była zatrudniona za najniższym wynagrodzeniem. Podczas tego zatrudnienia przebywała w okresach: od 27 sierpnia 2012 roku do 12 stycznia 2013 roku na zasiłku chorobowym, od 13 stycznia 2013 roku do 11 stycznia 2014 roku na zasiłku macierzyńskim oraz od 24 lutego 2014 roku do 15 czerwca 2014 roku na urlopie wychowawczym.

/okoliczności bezsporne, a nadto: dane o zgłoszeniach - k. 57 akt ZUS, świadectwo pracy

- k. 45 - 46/

W czasie urlopu wychowawczego od dnia 16 czerwca 2014 roku wnioskodawczyni została wyrejestrowana z ubezpieczeń przez dotychczasowego płatnika składek.

/okoliczności bezsporne, a nadto: dane o zgłoszeniach - k. 57 akt ZUS/

B. J. (1) prowadzi działalność gospodarczą jako wspólnik spółki cywilnej (...) oraz pod nazwą (...) B. J. (1).

/okoliczności bezsporne, a nadto wydruk z (...) k. 101 akt ZUS, zeznania świadka M. J. - e-protokół z dnia 16 listopada 2015 roku - 01:23:01 - 01:29:03 - płyta - k.84/

B. J. (1) w ramach (...) B. J. (1) prowadzi działalność w branży budowlanej.

/okoliczność bezsporna/

M. J. - obecnie żona B. J. (1) - pracowała na stażu w (...) s.c. w R. przy ul. (...).

/zeznania świadka M. J. - e-protokół z dnia 16 listopada 2015 roku - 01:23:01 - 01:29:03 -płyta - k.84/

Podpis A. P. jako osoby uprawnionej do wystawiania faktur w imieniu B. J. (1) znajduje się na 21 fakturach wystawionych od lipca do września 2014 roku następującym podmiotom:

- Wytwórnia kosmetyków (...) M. M. - nr 10/9/2014 na kwotę 163,98 zł;
- (...) D. S. - nr 9/9/2014 na kwotę 46,37 zł;
- (...) sp. z o.o. - nr 8/9/2014 na kwotę 8.473,69 zł;
- D. J. - nr 7/9/2014 na kwotę 123,00 zł;
- (...) - Budownictwo sp. z o.o. - nr 6/9/2014 na kwotę 615,00 zł;
- Wytwórnia kosmetyków (...) M. M. - nr 5/9/2014 na kwotę 2.460,00 zł;
- (...) D. S. - nr 4/9/2014 na kwotę 787,20 zł;
- K. J. (...) PPHU - nr 3/9/2014 na kwotę 3.075,00 zł;
- (...) sp. z o.o. - nr 2/9/2014 na kwotę 8.610,00 zł;
- K. J. (...) PPHU - nr 1/9/2014 na kwotę 1.002,47 zł;
- (...) D. S. - nr 7/8/2014 na kwotę 38,56 zł;
- (...) sp. z o.o. - nr 6/8/2014 na kwotę 10.006,76 zł;
- Wytwórnia kosmetyków (...) M. M. - nr 5/8/2014 na kwotę 300,58 zł;
- Wytwórnia kosmetyków (...) M. M. - nr 4/8/2014 na kwotę 2.460,00 zł;

- (...) D. S. - nr 3/8/2014 na kwotę 787,20 zł;
- (...) sp. z o.o. - nr 2/8/2014 na kwotę 8.610,00 zł;
- K. J. (...) PPHU - nr 1/8/2014 na kwotę 3.075,00 zł;
- (...) D. S. - nr 8/7/2014 na kwotę 48,38 zł;
- Wytwórnia kosmetyków (...) M. M. - nr 7/7/2014 na kwotę 135,54 zł;
- (...) sp. z o.o. - nr 6/7/2014 na kwotę 9.422,00 zł;
- Wytwórnia kosmetyków (...) M. M. - nr 5/7/2014 na kwotę 852,69 zł;

/faktury - k. 110 - 130, zeznania wnioskodawczyni - e-protokół z dnia 26 października 2016 roku - 00:06:27 - 00:11:51
- płyta k.221/

Na fakturach otrzymanych od (...) D. S. o numerach: 2/7/2014, 8/7/2014, 7/8/2014, 4/9/2014, 9/9/2014 brak jest podpisów A. P. lub widnieje podpis B. J. (1).

/faktury - k. 165 - 170/

Na fakturach otrzymanych od (...) sp. z o.o. o numerach: 1/7/2014, 6/7/2014, 6/8/2014, 2/9/2014, 8/9/2014 brak jest podpisów A. P. lub widnieje podpis B. J. (1).

/faktury - k. 173 - 178/

Na fakturze nr (...) otrzymanej od (...) sp. z o.o. widnieje podpis B. J. (1), podczas gdy na jej kopii jest podpis A. P..

/faktura - k. 112; faktura - k. 174/

Podpisy A. P. znajdują się na listach obecności za czerwiec, lipiec i sierpień 2014 roku. W okresie od 1 do 8 września 2014 roku brak jest podpisów wnioskodawczyni na listach obecności. Przy kolejnych datach widnieją adnotacje o zwolnieniu chorobowym i urlopie macierzyńskim wnioskodawczyni.

/listy obecności - k. 30 - 36; akta osobowe - koperta - k. 89/

B. J. (1) prowadził listę płac dla A. P..

/listy płac - k. 37 - 38; akta osobowe - koperta - k. 89/

B. J. (1) dokonał na rzecz A. P. przelewów:

- w czerwcu na kwotę 3.033,26 zł;
- w lipcu 2014 roku na kwotę 5.993,53 zł;
- w sierpniu 2014 roku na kwotę 5.993,53 zł;
- we wrześniu 2014 roku na kwotę 5.994,82 zł;
- w październiku 2014 roku na kwotę 2.243,44 zł;
- w styczniu 2014 roku na kwotę 3.767,58 zł.

/potwierdzenia przelewów - k. 39 - 44; wyciągi z rachunków bankowych - k. 100 - 109/

Umowa o pracę z B. J. (1) uległa rozwiązaniu z upływem czasu, na jaki została zawarta.

/zeznania wnioskodawczynie - e-protokół z dnia 26 października 2016 roku - 00:06:27 - 00:11:51 – płyta k.221/

Płatnik nie zatrudnił innego pracownika na stanowisku kierownika ds. inwestycyjnych.

/bezsporne/

Obecnie A. P. pozostaje bez pracy. Jest na utrzymaniu męża. Uczęszcza na szkolenia w celu uzyskania zawodu kosmetyka.

/zeznania wnioskodawczynie - e-protokół z dnia 26 października 2016 roku - 00:15:50
- 00:17:10 – płyta k.221/

Wnioskodawczynie pierwsze dziecko urodziła w dniu 13 stycznia 2013 roku.

/okoliczności bezsporne - dokumentacja medyczna - koperta - k. 60 i 72/

Kolejna ciąża została stwierdzona w badaniu lekarskim w dniu 15 kwietnia 2014 roku.

/okoliczności bezsporne - dokumentacja medyczna - koperta - k. 60 i 72/

Wizyta u lekarza miała również miejsce w dniu 16 czerwca 2014 roku.

/okoliczności bezsporne - dokumentacja medyczna - koperta - k. 60 i 72/

Wnioskodawczynie urodziła drugie dziecko w dniu 18 listopada 2014 roku.

/okoliczności bezsporne - dokumentacja medyczna - koperta - k. 60 i 72/

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym w aktach ZUS oraz jedynie w niewielkim zakresie na podstawie zeznań wnioskodawczynie oraz świadka M. J..

Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawczynie, w zakresie w jakim twierdziła, że zgodnym zamiarem stron było zawarcie umowy o pracę z B. J. (1) w dniu

16 czerwca 2014 roku oraz że na podstawie tej umowy świadczyła pracę na rzecz (...) B. J. (1). Całkowicie niewiarygodne są jej relacje o szerokim zakresie wykonywanych obowiązków, podczas gdy jedynym dowodem na wykonywanie przez nią obowiązków pracowniczych mają być podpisane faktury, których oryginały, znajdujące się u ich odbiorców, nie odpowiadają w pojedynczych przypadkach złożonym w sprawie kopiom.

Z tego też względu niewiarygodne były zeznania świadka M. J., która twierdziła, że widziała wnioskodawczynię w miejscu pracy kilka razy, a jednocześnie nie umiała stwierdzić, czy zaawansowana ciąża wnioskodawczynie była widoczna. Jednocześnie zeznała, że nie wie na jakim stanowisku pracowała odwołująca. Tymczasem skarżąca w złożonym odwołaniu podnosiła, że świadek może potwierdzić jej regularne kontakty z pracodawcą i wykonywane obowiązki. Powyższe okoliczności, zdaniem Sądu świadczą o tym, że wnioskodawczynie nigdy faktycznie nie pracowała u B. J. (2).

Ponadto wnioskodawczynie i płatnik składek podnosili, że nigdy nie widzieli się przed zawarciem umowy o pracę, natomiast wnioskodawczynie już w dniu 12 czerwca 2014 roku stawiała się na badaniach lekarskich w celu ustalenia, czy jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w (...) B. J. (1) na stanowisku Kierownika do Spraw (...). A. P. nie wyjaśniła, kto

w takim razie skierował ją na badania, skoro, jak twierdzi, dopiero w dniu 16 czerwca 2014 roku odbyło się pierwsze spotkanie z pracodawcą, a zarazem rozmowa kwalifikacyjna, podpisanie umowy oraz szkolenie z zakresu BHP.

Dodać należy, że w tym dniu wnioskodawczyni odbyła także badanie lekarskie u lekarza ginekologa prowadzącego jej ciążę, o czym świadczy zapis w dokumentacji medycznej.

Niezrozumiałym wydaje się nadto, dlaczego B. J. (1) szukając pracownika, który miał rzekomo odciążyć go w obowiązkach związanych z prowadzoną działalnością w branży budowlanej, zdecydował się zatrudnić pracownicę będącą w 4-5 miesiącu ciąży z wynagrodzeniem w wysokości 8.500,00 zł brutto – z uwagi na szeroki zakres obowiązków. Również w tym zakresie Sąd za niewiarygodne uznał zeznania wnioskodawczyni, która twierdziła, że poza wystawianiem faktur, miała wykonywać kosztorysy, pilnować by materiały budowlane trafiły na budowę, wyszukiwać podwykonawców i sprawdzać ceny materiałów oraz przygotowywać umowy i kontaktować się z kontrahentami, także zagranicznymi oraz, że tak szeroki zakres obowiązków uzasadniał relatywnie wysokie wynagrodzenie. Ponadto mimo zawansowanej ciąży miała zajmować się dopilnowywaniem prac na budowie.

Jak już wcześniej wskazano strona odwołująca się nie wykazała w żaden sposób jakiegokolwiek aktywności wnioskodawczyni jako pracownika, który miał przecież odpowiadać za kontakty z podmiotami zewnętrznymi i realizacją planowanych inwestycji. Przygotowania do tej roli nie potwierdza również wcześniejsze doświadczenie zawodowe wnioskodawczyni. Pracy na kierowniczym stanowisku nie uwiarygodniają też twierdzenia wnioskodawczyni, z których wynika, że nie orientowała się, ilu pracowników i na jakich stanowiskach zatrudniał B. J. (1), nie pamiętała też nazwisk kontrahentów.

Ponadto, płatnik w okresie nieobecności wnioskodawczyni, w związku z korzystaniem ze zwolnień lekarskich, nie zatrudnił pracownika, któremu powierzyłby wykonanie obowiązków skarżącej. Dowodzi to, zdaniem Sądu, że stanowisko, na którym została zatrudniona odwołująca, w istocie było zbędne dla potrzeb płatnika.

B. J. (1) złożył dokumentację osobową wnioskodawczyni, która w ocenie Sądu została sporządzona jedynie na potrzeby uwiarygodnienia w rzeczywistości nieistniejącego stosunku pracy. Dotyczy to listy płac oraz listy obecności, na której zresztą nie znajdują się podpisy za wszystkie dni, w których wnioskodawczyni powinna być w pracy. Dowodem na faktycznie istniejący stosunek zatrudnienia nie są również potwierdzenia dokonywanych na rzecz wnioskodawczyni przelewów wynagrodzeń, podczas gdy nie ma żadnych dowodów na świadczenie przez nią pracy. Kwot tych nie można zatem uznać za zapłacone tytułem wynagrodzenia za pracę.

Sąd pominął także dowód z dokumentów złożonych przez wnioskodawczynię na rozprawie w dniu 26 października 2016 roku, na okoliczność sytuacji majątkowej jej rodziny i sposobu wydatkowania pieniędzy otrzymanych od B. J. (1), gdyż nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Istotnym jest bowiem, czy strony umowy o pracę rzeczywiście realizowały obowiązki wynikające z tej umowy, czy też umowa została zawarta wyłącznie w celu uzyskania ochrony ubezpieczeniowej, bez zamiaru realizowania obowiązków z niej wynikających.

Sąd nie przeprowadził dowodu z zeznań płatnika B. J. (3) w charakterze strony. Płatnik nie stawiał się bowiem na rozprawie poprzedzającej wydanie orzeczenia w sprawie i Sąd ustalając podstawę faktyczną rozstrzygnięcia (tzn. dokonując ustaleń faktycznych) dysponował jedynie jego informacyjnymi wyjaśnieniami. Wyjaśnienia składane przez stronę w oparciu o art. 212 k.p.c. nie stanowią zaś dowodu w sprawie. Nie mogą zatem podlegać ocenie na mocy art. 233 § 1 k.p.c. Sąd prowadzący postępowanie ocenia wiarygodność dopiero zeznań strony, złożonych w trybie art. 303 k.p.c. i art. 304 k.p.c. Natomiast B. J. (1) wezwany na ostatni termin rozprawy, pod rygorem pominięcia dowodu z jego zeznań, na tym posiedzeniu się nie stawiał.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie A. P. nie zasługuje na uwzględnienie i jako takie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 963 ze zm.) obowiązkowym ubezpieczeniem: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu

i wypadkowemu - podlegają pracownicy, czyli osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Jak stanowi art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t. j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 372 ze zm.) osobom objętym ubezpieczeniem społecznym przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i wysokości określonych ustawą w razie choroby i macierzyństwa.

W myśl art. 4 w ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, jeżeli podlega obowiązkowo temu ubezpieczeniu. Od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego prawo do zasiłku chorobowego przysługuje, zgodnie z ust. 3 pkt 3 powołanego przepisu, ubezpieczonym obowiązkowo, którzy mają wcześniejszy co najmniej 10-letni okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego.

Kwestią sporną w rozpoznawanej sprawie było, czy A. P. podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik (...)
B. J. (1).

O uznaniu stosunku łączącego strony za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Zgodnie z art. 22 § 1 Kodeksu pracy przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. O tym, że strony zawarły umowę o pracę nie decyduje zatem samo formalne jej spisanie, lecz faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy. Jedną z najważniejszych cech pracy świadczonej w ramach stosunku pracy jest podporządkowanie pracownika.

Najistotniejszymi elementami stosunku pracy są: dobrowolność zobowiązania, obowiązek pracownika świadczenia pracy osobiście, w sposób ciągły, podporządkowany poleceniom pracodawcy, który jest obowiązany do wynagrodzenia pracownika za świadczoną na jego rzecz pracę, ponoszenie ryzyka gospodarczego, produkcyjnego i osobowego przez pracodawcę, staranne działanie w procesie pracy. Jak zważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 października 1998 roku (sygn. akt I PKN 416/98, publ. OSNAPiUS 1999, nr 24, poz. 775) brak bezwzględnie obowiązku osobistego świadczenia pracy wyklucza możliwość zakwalifikowania stosunku prawnego jako umowy o pracę (tak SN w wyroku z dnia 28.10.1998 r, I PKN 416/98). Zgodnie z art. 80 k.p. wynagrodzenie przysługuje pracownikowi za wykonaną pracę, a nie jej rezultat. Pracodawca może również wymierzać określone przepisami prawa pracy kary w ramach odpowiedzialności porządkowej.

Art. 22 § 1¹ k.p. wskazuje, że zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy. Jak trafnie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 1999 roku (I PKN 642/98, OSNAPiUS 2000, nr 11, poz. 417) nazwa umowy nie ma znaczenia, jeżeli nawiązany stosunek pracy ma cechy wskazane w art. 22 § 1 k.p.

W przedmiotowej sprawie nie ma jednak wątpliwości, że zgodnym zamiarem stron nie było zawiązanie stosunku o charakterze pracowniczym.

Dokonane w sprawie ustalenia potwierdzają stanowisko organu rentowego, że spisanie umowy o pracę przez B. J. (1) z A. P. i zgłoszenie jej do ubezpieczeń społecznych od dnia 16 czerwca 2014 roku są czynnościami pozornymi, dokonanymi jedynie w celu uzyskania tytułu ubezpieczeń i skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z macierzyństwem.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Główną cechą czynności pozornej jest brak zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie łączą się z oświadczeniem określonej treści. Zachodzi wtedy świadoma,

z góry założona sprzeczność między złożonym oświadczeniem, a realnym zgodnym zamiarem obu stron czynności prawnej. Celem zaś tego działania jest, jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 marca 2004 roku w sprawie o sygn. akt III CK 456/02 (publ. Legalis nr 68095), „upozorowanie woli stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana”. Konsekwencją takiego działania jest uznanie takiego oświadczenia za nieważne, pozbawione cechy konstytutywności. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Podsumowując czynność prawna pozorna to taka, która zawiera następujące elementy:

- 1) oświadczenie musi być złożone tylko dla pozorów,
- 2) oświadczenie musi być złożone drugiej stronie,
- 3) adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów.

Wskazane elementy muszą wystąpić łącznie, brak któregokolwiek z nich nie pozwala na uznanie czynności prawnej za dokonaną jedynie dla pozorów. Osoba składająca oświadczenie woli dla pozorów nie chce, aby powstały takie skutki prawne, jakie normalnie prawo łączy z tego typu oświadczeniem, ponieważ nie chce w ogóle wywoływać żadnych skutków (pozorność czysta) albo chce wywołać inne te, które wynikałyby ze złożonego przez nią oświadczenia woli (pozorność kwalifikowana). Za pozorne uznać można jedynie oświadczenia woli skierowane do określonego adresata, który zgadza się na pozorność danej czynności prawnej. Zgoda musi być wyraźna i nie budzić żadnych wątpliwości. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 1998 roku (sygn. akt II CKN 816/97), publ. LEX nr 56813 „nieważność czynności prawnej z powodu pozorności złożonego oświadczenia woli może być stwierdzona tylko wówczas, gdy brak zamiaru wywołania skutków prawnych został przejawiony wobec drugiej strony tej czynności otwarcie tak, że miała ona pełną świadomość co do pozorności złożonego wobec niej oświadczenia woli i co do rzeczywistej woli jej kontrahenta i w pełni się z tym zgadza” (wyrok SN z dnia 25 lutego 1998 r., II CKN 816/97, Lex nr 56813). Zgoda drugiej strony czynności prawnej na jej pozorność musi być wyrażona najpóźniej w chwili jej dokonywania. Czynność prawna pozorna jest dotknięta nieważnością bezwzględnie i nie wywołuje żadnych skutków prawnych od początku (*ex tunc*).

Podkreślenia wymaga przy tym, że ta sama czynność prawna nie może być równocześnie kwalifikowana jako pozorna (art. 83 § 1 k.c.) i mająca na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.) (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 marca 2006 roku, sygn. akt II PK 163/05, publ. OSNP 2007, nr 5-6, poz. 71). Powołane przepisy stanowią odrębne i wykluczające się wzajemnie podstawy nieważności czynności prawnej. Czynność pozorna jest zawsze nieważna. Niekiedy ważna może być czynność ukryta. Dopiero wówczas jest możliwe badanie jej treści i celu w świetle kryteriów wyrażonych w art. 58 k.c. Nie jest więc możliwe obejście prawa poprzez dokonanie czynności prawnej pozornej (por. np. W. W., Obejście prawa jako przyczyna nieważności czynności prawnej, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 1999 nr 1, s. 69).

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających

z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego

i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa. W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę

było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (tak też SN w wyroku z dnia 2 lipca 2008 r., sygn. akt II UK 334/07, publ. LEX nr 531865).

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 (Lex nr 590241), zgodnie z którym, o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

Nadto Sąd Najwyższy w wyrok z dnia 25 stycznia 2005 roku (II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), stwierdza, że stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.).

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (Lex nr 619658) wskazano z kolei, że umowa o pracę jest zawarta dla pozoru, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 74/10 (Lex nr 653664) stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 w/w ustawy). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kauzalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym chodzi o wykonywanie pracy. Brak pracy podważa sens istnienia umowy o pracę. Innymi słowy jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy założeniu, że nastąpiło rzeczywiste jej świadczenia zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p. Tym samym nie można byłoby czynić odwołującemu zarzutów, że zawarł kwestionowaną umowę o pracę jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, pod tym jednak warunkiem, że na podstawie tej umowy realizowałyby zatrudnienie o cechach pracowniczych.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 roku, sygn. akt II UK 11/13 (LEX nr 1375189), jeżeli strony umowy o pracę nie zamierzają wywołać skutku prawnego w postaci nawiązania stosunku pracy, a ich oświadczenia uzewnętrznione umową o pracę zmierzają wyłącznie do wywołania skutku w sferze ubezpieczenia społecznego, to taka umowa jako pozorna jest nieważna (art. 83 § 1 k.c.).

Głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być zatem nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Podkreślić przy tym należy, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają kształtować elementy stosunku pracy zgodnie z wolą stron.

Mając na uwadze dotychczas poczynione rozważania prawne należy podkreślić,

że w realiach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy w Łodzi w celu dokonania kontroli prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego musiał ustalić zatem, czy pomiędzy wnioskodawczynią, a płatnikiem składek istotnie doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

Zdaniem Sądu Okręgowego w Łodzi nie ma wątpliwości, że umowa o pracę spisana przez A. P. z B. J. (1) miała charakter fikcyjny. Stanowisko takie uzasadniają ustalone okoliczności faktyczne.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż z ustaleń faktycznych wynika, że zaoferowane wnioskodawczyni stanowisko pracy kierownika ds. inwestycyjnych było etatem nowoutworzonym specjalnie na potrzeby usankcjonowania podpisanej umowy o pracę. Ponadto po wygaśnięciu umowy zlikwidowano stanowisko pracy.

Po drugie, wnioskodawczyni faktycznie nie wykonywała żadnej pracy w ramach zawartej umowy. Z ustaleń Sądu poczynionych w oparciu o zeznania jednego świadka – obecnej żony płatnika wynika, że ta widywała ją w biurze płatnika, ale nie wyjaśniła jakie czynności wykonywała tam odwołująca, wskazując wprost, że nie ma takiej wiedzy.

Złożone do akt sprawy przez wnioskodawczynię dokumenty w postaci faktur wystawionych kontrahentom nie stanowią w ocenie Sądu dowodu na faktyczne realizowanie przez nią obowiązków kierownika ds. inwestycyjnych. Na części z nich brak jest podpisów skarżącej - na oryginałach przesłanych przez tych kontrahentów, na części wprawdzie widnieją pojedyncze podpisy A. P., jest to jednakże tylko dowód na to, że taki dokument został przez nią podpisany, co nie przesądza o wykonywaniu w całym spornym okresie szeregu zadań nałożonych na zajmowanym stanowisku.

Wnioskodawczyni reprezentowana w niniejszym postępowaniu przez profesjonalnego pełnomocnika nie wykazała, że w ramach zawartej spornej umowy o pracę doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy, a zatem jej faktycznego wykonywania. Zgromadzony materiał dowodowy świadczy ponadto, że również pracodawca nie miał zamiaru zatrudnienia wnioskodawczyni, tym bardziej, że opisany przez wnioskodawczynię zakres obowiązków i wskazywany przez strony umowy cel zatrudnienia pozostaje w sprzeczności z powierzeniem tych czynności osobie w zaawansowanej ciąży, w jakiej była wnioskodawczyni w chwili zatrudnienia.

Na A. P. spoczywał, zgodnie z art. 6 k.c. obowiązek wykazania, że wykonywała na rzecz B. J. (1) pracę pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, za wynagrodzeniem. Przetworzyła jednak jedynie dokumentację, której wartość dowodowa została w toku postępowania skutecznie obalona. Trzeba również zauważyć, że pełnomocnik wnioskodawczyni nie wniósł o dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadka innego niż żona płatnika składek, który mógłby potwierdzić fakt wykonywania przez A. P. w spornym okresie obowiązków pracowniczych - kontrahenta, współpracownika, jakiegokolwiek osoby która w ramach prowadzonej przez płatnika działalności musiałaby przecież kontaktować się jego pracownikami.

W istniejącym stanie faktycznym należy stwierdzić, że strony zawierając umowę o pracę miały zamiar wywołania innych skutków prawnych niż te, które wynikają z umowy o pracę oraz jednocześnie próbowały przez jej zawarcie wprowadzić w błąd osoby trzecie, co do dokonanej czynności.

Umowa o pracę z dnia 16 czerwca 2014 roku ma zatem charakter pozorny, której zamiarem było jedynie umożliwienie wnioskodawczyni skorzystanie ze świadczeń z zakresu ubezpieczeń społecznych w związku z macierzyństwem od wysokiej podstawy, a nie świadczenie pracy w ramach zawartej umowy. Zawarta umowa o pracę stanowić miała narzędzie do realizacji tego celu. Fikcyjne, czyli tylko pozorne zawarcie umowy o pracę, nie mogło stanowić podstawy do objęcia wnioskodawczyni obowiązkowymi ubezpieczeniami pracowniczymi.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawczyni od decyzji ZUS I Oddziału w Ł. z dnia 16 grudnia 2014 roku.

Zgodnie z mającą status zasady prawnej uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 roku w sprawie o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego lub jego zakresu (o objęciu obowiązkiem ubezpieczenia społecznego,

o podleganie ubezpieczeniom społecznym) do niezbędnych kosztów procesu zalicza się wynagrodzenie reprezentującego stronę radcy prawnego, biorąc za podstawę zasądzenia opłaty za jego czynności z tytułu zastępstwa prawnego stawki minimalne określone w § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) (publ. LEX nr 2071356, www.sn.pl, Biul.SN 2016/7/19-20).

Wartość przedmiotu sporu w sprawach o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego albo prawa (także jego treści lub zakresu - art. 189 k.p.c.) należy odnosić do świadczeń wynikających z takiego ustalenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z

3 grudnia 2001 r., I PZ 95/01, OSNP 2003 Nr 23, poz. 572; z 5 stycznia 2006 r., I PZ 24/05, LEX nr 668929; z 14 maja 2009 r., I PZ 5/09, OSNP 2011 nr 1-2, poz. 12; z 9 lipca 2009 r., II PK 240/08, LEX nr 535829 oraz z 5 sierpnia 2009 r., II PZ 6/09, LEX nr 558584). Oznacza to, że w razie podjęcia przez organ rentowy decyzji o objęciu określonym tytułem ubezpieczenia, odwołanie zmierza do ustalenia nieistnienia tego stosunku ubezpieczenia społecznego. Wówczas wartość przedmiotu sporu powinno odnosić się do wysokości składek na ubezpieczenia społeczne, których uiszczenie będzie skutkiem decyzji (może to też być różnica w stosunku do wysokości składek dotychczas uiszczanych z innego tytułu ubezpieczenia). Natomiast w przypadku wydania decyzji o "wyłączeniu" z określonego tytułu ubezpieczenia (ustalenia jego nieistnienia), odwołanie zmierza do ustalenia istnienia stosunku ubezpieczenia społecznego. Wartość przedmiotu sporu należy wówczas odnosić do wysokości świadczeń podlegających zwrotowi wskutek takiej decyzji, ewentualnie świadczeń, których ubezpieczony nie otrzyma. W sprawach dotyczących podstawy wymiaru składek ukształtowane orzecznictwo wyjaśniło już, w jaki sposób należy wyliczyć wartość przedmiotu zaskarżenia (por. np. postanowienie z 24 maja 2012 r., II UZ 16/12, LEX

nr (...)) może być on zastosowany przynajmniej w niektórych sprawach o podleganie ubezpieczeniom społecznym.

Zgodnie z postanowieniem z dnia 24 maja 2012 roku, sygn. akt II UZ 16/12

(publ. LEX nr 1222163) wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne równa jest różnicy między wysokością składki wskazywaną przez ubezpieczonego i należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za okres sporny, jeżeli jest krótszy niż 12 miesięcy (art. 22 k.p.c.).

Jak wskazał pełnomocnik organu rentowego w złożonym zestawieniu łączna wysokość miesięcznej składki wynosi 3.588,37 zł. W spornej sprawie ubezpieczona przedstawiła umowę za okres od dnia 16 czerwca 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku,

a zatem łączna wysokość składek za okres wskazany w umowie wynosi 23.324,40 zł (3.588,37 zł x 6,5).

Mając na tak ustaloną wartość przedmiotu sporu oraz wynik postępowania Sąd

o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. j. Dz. U. 2013, poz. 490) i zasądził na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od A. P. i od B. J. (1) kwoty po 2.400,00 zł od każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego - uwzględniając, że zgodnie z § 21 obowiązującego od dnia 1 stycznia 2016 roku rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U z 2015 r, poz. 1804) - do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni.

30 listopada 2016 roku

M.U.